

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 96/2023-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného advokátom JUDr. Petrom Šramkom, Štúrova 51, Košice, proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 15Co/47/2022-333 z 9. novembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 23. decembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), čl. 48 ods. 2 ústavy, základného práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) uvedeným v záhlaví tohto uznesenia (ďalej len „napadnutý rozsudok“). Sťažovateľ navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého rozsudku a príloh vyplýva, že sťažovateľ sa ako žalobca domáhal na Okresnom súde Brezno (ďalej len „okresný súd“) (2C/3/2021) určovacou žalobou vrátenia daru od žalovanej, ktorý tvorili nehnuteľnosti, a to pozemky a stavby, ktoré jej daroval darovacími zmluvami z 9. mája 2005 a 26. februára 2007. Ich manželstvo bolo rozvedené 17. júna 2020 pre dlhotrvajúce narušené vzťahy.

3. Dôvodom na vrátenie daru malo byť správanie žalovanej v rokoch 2018 až 2020, ktorým mala porušovať zásady občianskeho spolunažívania, urážať sťažovateľa, priať si jeho smrť a fyzicky ho napádať. Okresný súd konštatoval, že sťažovateľovi sa nepodarilo preukázať správanie proti dobrým mravom zo strany žalovanej. Verziu sťažovateľa podporuje syn [REDAKOVANÉ] a verziu

žalovanej syn [REDAKOVANÉ]. Svedkyňa [REDAKOVANÉ] nebola súdom vypočutá, pretože nebola so žalovanou v kontakte v období 2018 až 2020, čo sťažovateľ nepoprel.

4. Sťažovateľ žiadal okresný súd o prerušenie konania do rozhodnutia o podnete z podozrenia trestného činu krivého obvinenia, ktorého sa voči nemu mala dopustiť žalovaná v rámci veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 4T/59/2020, v ktorej sa konalo o tvrdenom fyzickom napadnutí žalovanej sťažovateľom. Okresný súd zamietol tento návrh s tým, že spomenuté konanie nemá vplyv na konanie o vrátenie daru, v ktorom musí sťažovateľ preukázať, že žalovaná hrubo porušuje dobré mravy. Toto preukázanie by malo spočívať v konkrétnych objektívnych skutočnostiach, nie subjektívnych pocitoch, pričom doplnenie rozhodujúcich skutočností predstavuje zmenu žaloby, keďže ide o zmenu skutkového stavu, ku ktorej zmene žaloby ale nedošlo.

5. Krajský súd sa na odvolanie sťažovateľa v plnom rozsahu stotožnil s rozsudkom okresného súdu, jeho odôvodnenie vyhodnotil ako správne, doplnil ho vlastnými závermi, potvrdil ho a priznal v odvolacom konaní žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

II.

6. Proti napadnutému rozsudku argumentoval sťažovateľ najmä tým, že okresný súd nevykonal ním navrhovaný dôkaz predvolania svedkyne [REDAKOVANÉ] čo krajský súd odobril, súdy neboli vo veci neustranné a porušili zásadu rovnosti zbraní, súdy porušili jeho právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, predvídateľnosť rozhodnutia, zákaz svojvoľného postupu, krajský súd nesprávne právne posúdil vec, napadnutý rozsudok je arbitrárny, nepreskúmateľný a svojvoľný, okresný súd neprerušil konanie pre účely zistenia skutočností orgánmi činnými v trestnom konaní, s čím sa krajský súd stotožnil.

III.

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 listiny, základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom.

8. Sťažovateľ síce v rámci podanej ústavnej sťažnosti namietal aj porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, avšak bez toho, aby porušenie tohto práva označil v petite ústavnej sťažnosti. Ústavný súd preskúmal sťažnosť len vo vzťahu k napadnutému rozsudku a len v súvislosti s porušením už uvedených základných práv a práv. S ohľadom na uvedené bola námietka sťažovateľa vo vzťahu k porušeniu iného základného práva považovaná za súčasť argumentácie sťažovateľa.

9. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. k čl. 36 ods. 1 listiny) a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

10. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre, poukazujúc na svoje ústavné postavenie (čl. 124 ústavy), opakovane zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomocí všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), a preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02). O svojvôli, resp. arbitrárnosti pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

11. Pokiaľ ide o nepredvolanie svedkyne ██████████ krajský súd poukázal na tvrdenie žalovanej, že s ňou nebola v kontakte minimálne štyri roky, čo sťažovateľ nepoprel, a keďže k porušovaniu dobrých mravov malo dochádzať práve v rokoch 2018 až 2020, jej predvolanie bolo bezpredmetné. Zároveň, keďže svedkyňu ██████████ obdaroval pozemkami v hodnote stoviek tisíc eur, nemohla by byť podľa žalovanej nezaujatom, ani keby boli spolu v kontakte. Sťažovateľ však trvá na tom, že to nie sú dôvody na jej nevypočutie a jej nevypočutím bola porušená zásada spravodlivého procesu, rovnosti zbraní a ako vyplýva z obsahu sťažnosti, došlo podľa sťažovateľa aj k nedodržaniu nestrannosti a svojvoľnému postupu krajského súdu.

12. Krajský súd sa vyjadril k dôvodom zamietnutia návrhu na prerušenia konania pre účely vyčkania na závery orgánov činných v trestnom konaní vo veci prešetrenia podnetu sťažovateľa, že žalovaná sa voči nemu dopustila trestného činu krivého obvinenia vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 4T/59/2020 ohľadom skutku, ktorého sa mal dopustiť voči žalovanej 25. decembra 2019 tak, že ju mal fyzicky napadnúť tak, že táto skutočnosť nemá žiadny vplyv na prebiehajúce konanie o vrátenie daru. Žalobca totiž musí v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) preukázať, že žalovaná sa k nemu správa tak, že tým hrubo porušuje dobré mravy. Žalobca musí preukázať hrubé porušenie dobrých mravov žalovanou spočívajúce v konkrétnych skutočnostiach a tieto skutkové okolnosti musia byť súčasťou žaloby. Navyše, pokiaľ by žalobca hrubé porušenie dobrých mravov chcel preukázať ďalšími rozhodujúcimi skutočnosťami, toto doplnenie rozhodujúcich skutočností by predstavovalo zmenu žaloby v zmysle § 140 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), pretože ide o zmenu v skutkovom stave. K zmene žaloby zo strany žalobcu však nedošlo.

13. Žalovaná trvala na tom, že sťažovateľ neunesol dôkazné bremeno vo vzťahu k žalobe, jeho tvrdenia boli nepodložené a strohé.

14. Podľa § 387 ods. 2 CSP ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

15. Krajský súd jasne uviedol, že sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením rozhodnutia okresného súdu, preto sa obmedzuje len na skonštatovanie jeho správnosti, s doplnením ďalších dôvodov na zdôraznenie jeho správnosti.

16. Žaloba sťažovateľa sa opiera o § 630 OZ, podľa ktorého darca sa môže domáhať vrátenia daru, ak sa obdarovaný správa k nemu alebo členom jeho rodiny tak, že tým hrubo porušuje dobré mravy.

17. Ako uvádza krajský súd, aby boli naplnené predpoklady na uplatnenie vrátenia daru, musí dôjsť k porušeniu dobrých mravov značnej intenzity alebo musí byť toto porušovanie sústavné. Nie každé správanie, ktoré nie je v súlade so spoločensky uznávanými pravidlami slušného správania v medziľudských vzťahoch, však napĺňa znaky § 630 OZ. Napriek tomu, že hodnotiaci úsudok týkajúci sa správania obdarovaného musí vychádzať z objektívnych morálnych pravidiel vrátane hodnotenia podľa objektívnych hľadísk, prípadné porušenie nemožno posudzovať bez zreteľa na konkrétny vzťah, ktorý je tu v danom mieste a čase, a bez zreteľa na vzájomné správanie darcu a obdarovaného v ich vzájomnom vzťahu. Na platnosť právneho úkonu vrátenia daru je nevyhnutné, aby v ňom boli uvedené konkrétne skutočnosti, v ktorých darca vidí hrubé porušenie dobrých mravov voči nemu alebo členom jeho rodiny.

18. Ďalej krajský súd uvádza, že vrátenie daru prichádza do úvahy len v prípade tak negatívneho správania obdarovaného, ktoré vzhľadom na všetky významné okolnosti konkrétneho prípadu možno hodnotiť ako hrubé porušenie dobrých mravov. To môže nastať v prípade porušenia dobrých mravov spôsobom vyznačujúcim sa značnou intenzitou alebo sústavnosťou (opakovanosťou) pričom navonok sa môže prejavovať v podobe fyzického násillia, hrubých urážok, neposkytnutia potrebnej pomoci a pod. V súlade s § 630 OZ možno za právne relevantné považovať len také správanie obdarovaného, ktoré sa objektívne prejavilo, pričom nie je rozhodujúci subjektívny pocit a úsudok darcu.

19. Dôležité je vyhodnotiť aj správanie darcu, či to nebolo podnetom (spúšťačom) negatívneho správania obdarovaného voči nemu na základe princípu vzájomnosti. Uplatnenie princípu vzájomnosti znamená, že pri skúmaní určitého správania obdarovaného z hľadiska, či vykazuje znaky hrubého porušenia dobrých mravov, sa vezme na zreteľ tiež správanie darcu pre účely posúdenia, či on sám sa nespráva alebo nesprával voči obdarovanému v rozpore s dobrými mravmi a či práve jeho správanie nie je príčinou nevhodného správania obdarovaného voči nemu alebo členom jeho rodiny. V takomto prípade sa darca nemôže úspešne domáhať vrátenia daru, lebo následnú (darcom vyvolanú) reakciu obdarovaného (i keby bola nevhodná) by nebolo možné kvalifikovať ako hrubé porušenie dobrých mravov (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3Cdo/218/2010; 2Cdo/1 08/2007).

20. Krajský súd zdôrazňuje, že v rozsudku okresného súdu bolo dostatočne poukázané na dôvody nenaplnenia podmienok § 630 OZ. Dlhodobé spory medzi sťažovateľom a žalovanou začali po tom, ako žalovaná odišla pracovať do zahraničia a neskôr do ██████████, čo bolo práve dôsledkom správania sťažovateľa. Žalovaná sama upresnila, že prestala variť od Vianoc 2016,

resp. 2017, pretože keď prišla domov, neboli doma žiadne zásoby jedla a sťažovateľ jej odmietol dať peniaze na nákup. Zároveň potvrdila, že sťažovateľovi neprala, pretože jej bolo zakázané prať v práčke. Keď žalovaná prišla raz za mesiac domov, sťažovateľ bol vždy pod vplyvom alkoholu, správval sa zle, v dome bol neporiadok a špina. Zároveň priznala, že v dome nechávala lístočky s odkazmi, ale len vo svojej izbe. Uviedla, že sťažovateľa nikdy neudrela, no on ju fyzicky napádal a vulgárne jej nadával. Spočiatku sťažovateľovi varila, no po tom, keď začal tvrdiť, že ho chce otráviť, od toho upustila. V rámci rodiny sú vzťahy napäté nielen medzi sťažovateľom a žalovanou, ale aj ich dvoma synmi [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ].

21. Sporové konanie, v ktorom sa sťažovateľ domáhal vrátenia svojho daru, je založené na princípe kontradiktórnosti v zmysle čl. 8 a čl. 9 CSP. Sťažovateľ bol povinný uviesť na preukázanie svojich tvrdení dôkazy. Uniesť dôkazné bremeno sa mu však nepodarilo a nebolo preukázané naplnenie zákonných dôvodov na vrátenie daru v zmysle § 630 OZ. Krajský súd skonštatoval, že okresný súd správne vyhodnotil dôkazy v zmysle § 191 ods. 1 CSP jednotlivo, aj vo vzájomnej súvislosti.

22. Krajský súd sa nestotožnil s tvrdeniami v odvolaní sťažovateľa, že okresný súd zjednodušene a neobjektívne hodnotil dôkazy len z dôvodu, že vzal do úvahy popretie tvrdení sťažovateľa a syna [REDAKOVANÉ] tvrdeniami žalovanej a syna [REDAKOVANÉ]. Žalovaná má totiž právo popierať tvrdenia sťažovateľa, tak ako má on povinnosť ich zas preukazovať. Neunesenie dôkazného bremena spôsobené nepredložením relevantných a hodnoverných dôkazov má za následok zamietnutie žaloby.

23. K tvrdeniu sťažovateľa v odvolaní o správaní žalovanej krajský súd uviedol, že nebolo preukázané, že by jej konanie nebolo len dôsledkom, resp. reakciou na správanie sťažovateľa a syna [REDAKOVANÉ] k nej a synovi [REDAKOVANÉ]. Krajský súd nepovažuje rozsudok okresného súdu za arbitrárny a nepreskúmateľný, čo ho viedlo k záveru o jeho vecnej správnosti.

24. Pokiaľ ide o trovy odvolacieho konania, tie priznal v dôsledku úspechu v konaní krajský súd žalovanej v plnom rozsahu.

25. Ústavný súd sa nemôže nestotožniť so závermi krajského súdu, keďže ide o vecne jednoduchý spor, kde malo na výsledok konania kľúčový vplyv neunesenie dôkazného bremena sťažovateľom. Ako okresný, tak aj krajský súd postupovali pri hodnotení dôkazov objektívne a nevykonanie navrhnutých dôkazov racionálne odôvodnili. Krajský súd zrozumiteľne a dostatočne odôvodnil napadnutý rozsudok a ten netrpí vadou arbitrárnosti. Zároveň sa krajský súd vyjadril k zamietnutiu návrhu na prerušenie konania a rozhodne vec správne právne posúdil, odkazujúc pritom na príslušné ustanovenia OZ a CSP.

26. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého rozsudku dospel k záveru, že krajský súd sa dostatočným spôsobom vysporiadal so všetkými relevantnými námietkami sťažovateľa a v jeho postupe či napadnutom rozsudku nevzhladol žiaden priestor na porušenie základných ľudských práv a práv sťažovateľa. Zároveň poukazuje na to, že skutočnosť, že sťažovateľ sa s postupom a právnym názorom krajského súdu nestotožnil, nestačí na prijatie záveru o zjavnej arbitrárnosti jeho napadnutého rozsudku či porušenia niektorého zo sťažovateľom označených základných práv a práv. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom.

27. Keďže ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že napadnutý rozsudok krajského súdu nebol spôsobilý porušiť základné práva a práva sťažovateľa, ktoré označil v ústavnej sťažnosti, ústavná sťažnosť je vo vzťahu k napadnutému rozsudku zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá.

28. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uvedenými v jej petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2023

Robert Šorl
predseda senátu